

Lezers reageren

Badwill: 'good' of 'bad'?

Reactie op artikel R.A.H. Smittenberg MAB januari/februari 1992

Drs. E. van der Ploeg

Badwill

Smittenberg schreef een boeiende beschouwing over dit merkwaardige verschijnsel (MAB januari/februari 1992).

De vraag is echter of het verschijnsel, en de behandeling daarvan in de jaarrekening, er wel veel duidelijker op is geworden. Voor zover dat niet het geval is, is dat niet te wijten aan de duidelijke voorbeelden en de toelichting daarop, maar wel, naar mijn overtuiging, aan het uitgangspunt vanwaaruit de auteur vertrekt.

In het onderstaande wil ik dat nader uiteenzetten, maar daaraan vooraf gaat een korte samenvatting van wat ik heb begrepen als de hoofdzaak van het betoog van Smittenberg.

Hoofdpijn artikel Smittenberg

Badwill kan worden onderscheiden in een vermogensverschil ontstaan door verwachte onderrentabiliteit of ontstaan door (toevallige) verschillen van inzicht tussen koper en verkoper omtrent de reële waarde van de verhandelde onderneming (activa/passiva). Deze laatste wordt ook wel aangeduid met badwill wegens een lucky buy.

De kern van het betoog betreft de behandeling in de jaarrekening van de badwill ontstaan door verwachte onderrentabiliteit.

Badwill is te beschouwen als negatieve goodwill en dient ook behandeld te worden als spiegelbeeld van goodwill.

Gesteld wordt, dat het de voorkeur verdient de badwill niet in mindering te brengen op de kostprijs van de verworven activa maar te passiveren als herwaarderingsreserve.

Deze herwaarderingsreserve dient vrij te vallen ten gunste van het resultaat naarmate de periode waarin zich de verwachte onderrentabiliteit voordoet verstrijkt. Daarmee wordt het gerealiseerde resultaat opgehoogd met het verwachte onderresultaat.

Bespreking uitgangspunt van Smittenberg

Het is duidelijk dat het betoog gedragen wordt door de vooropgestelde omschrijving van het begrip onderrentabiliteit.

Nu is het te betreuren dat Smittenberg in zijn artikel geen nadere omschrijving dan wel definitie van dit voor zijn betoog cruciale begrip heeft gegeven. Daardoor is het moeilijker om zijn gedachtengang te volgen en te beoordelen. Mogelijk bedoelt de auteur (in ieder geval bedoelt ondergetekende) met onderrentabiliteit: de situatie dat een samenstel van activa jaarlijks minder oplevert dan de koper eigenlijk zou willen hebben gelet op de beweerde (boek)waarde en gelet op het risico-karakter van de uitgeoefende onderneming. Dit 'minder opleveren' is voor de koper aanleiding om niet meer te willen betalen dan een bedrag dat lager ligt dan de beweerde waarde.

Drs. E. van der Ploeg, registeraccountant, is medewerker bij Walgemoed registeraccountants.

Indien nu op basis van deze lagere waarde de koop tot stand komt kan naar mijn mening in het algemeen niet anders geconcludeerd worden dan dat de reële waarde is te stellen op de door de koper betaalde en door de verkoper geaccepteerde koopsom (uitgaande van een goed geïnformeerde koper en verkoper).

Is er geen sprake van een goed geïnformeerde verkoper dan moet naar mijn mening gesproken worden van een lucky buy, althans indien de koopprijs lager ligt dan de reële waarde van de activa.

Uiteraard onderschrijf ik dat het kapitaalwaardeverschil moet worden gecorrigeerd met een tegenpost voor noodzakelijke reorganisatiekosten.

In dit verband merk ik op, dat Smittenberg terecht stelt dat het niet altijd mogelijk is om een negatieve goodwill toe te rekenen aan afzonderlijke activa-posten. Ik zou duidelijker willen zijn en willen stellen, dat onderrentabiliteit vaak niet te maken heeft met de meest bekende activa maar met de (niet opgenomen) activa en passiva bestaande uit human capital en bijbehorende personeelskosten en allerlei apparaatskosten. Vandaar dat in arren moede veelal maar een reorganisatievoorziening wordt gecreëerd met terechte instandhouding van de reële waarden van de activa waarmee dan per saldo toch de reële waarde van een activa-samenstel (in de zin van een onderneming) wordt weergegeven. Naar mijn mening zijn er in geval van onderrentabiliteit maar twee mogelijkheden:

- 1 de activa zijn te hoog gewaardeerd;
- 2 de vreemde passiva staan te laag gewaardeerd.

In beide gevallen dient correctie plaats te vinden zodat het kapitaalwaardeverschil tot nihil wordt gereduceerd.

Het mag duidelijk zijn dat in dit concept geen plaats is voor een actiefpost met als eigenlijke titel: 'verwacht onderrendement' en als tegenpost een op-hoging van het eigen (!) vermogen, zoals Smittenberg in navolging van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voorstelt.

Het is verder opvallend dat Smittenberg wel signaleert dat Burgert, Timmermans en Joosten niet willen weten van te activeren badwill wegens onderrentabiliteit, en dat hij zelfs uitgebreid hun argu-

menten weergeeft, maar dat hij die niet bespreekt, toetst en afwijst.

Vervolgens wil ik nog stilstaan bij het door Smittenberg (en door mij) beleden idee van het spiegelbeeld ten opzichte van de goodwill.

Het is mijns inziens onjuist om het eigen vermogen ineens te verminderen met de betaalde goodwill. Uit het feit dat de auteur schetst dat en waarom deze gedragslijn wellicht straks niet meer zal zijn toegestaan (IASC-harmonisatie) leid ik af dat hij het ermee eens is. Opvallend is dan dat Smittenberg bepleit om de badwill toe te voegen aan het eigen vermogen, terwijl toch juist, spiegelbeeldig gesproken, het eigen vermogen niet zou mogen muteren.

Tenslotte stel ik bij dezen voor om de Ontwerprichtlijnen voor de Jaarverslaggeving op het punt van de negatieve goodwill te herzien in de geest van het voorgaande: In principe bestaat badwill niet als passief (en dus niet als actief, verondersteld een sluitende balans). Slechts in geval van een lucky buy kan van een passiefpost sprake zijn, en wel een eigen vermogen component. Er bestaat geen bezwaar tegen om deze component te rangschikken, via de winst- en verliesrekening, onder het eigen vermogen.

Het motief daarvoor is dat de badwill is gecreëerd door middel van een reële transactie, en dat is nog altijd de meest voor de hand liggende reden om een waardesprong in de winst- en verliesrekening te verantwoorden.

**Naschrift naar aanleiding van de reactie
Drs. E. van der Ploeg**

R.A.H. Smittenberg

Het artikel 'Negatieve goodwill in de jaarrekening' heeft bij diverse beroepsgenoten iets losgemaakt. Zo ook bij collega Van der Ploeg. Zijn reactie stel ik bijzonder op prijs. Onderstaand maak ik van de gelegenheid gebruik daarbij enige kanttekeningen te plaatsen.

Van der Ploeg stelt in geval van een lucky buy: 'Er bestaat geen bezwaar tegen om deze component te

rangschikken, via de winst- en verliesrekening, onder het eigen vermogen'. Ik begrijp daaruit, dat hij er mee instemt, dat in geval van een lucky buy de negatieve goodwill ineens ten gunste van het resultaat geboekt wordt. Daarover verschillen we dus niet van mening. Onduidelijk is of Van der Ploeg de negatieve goodwill rechtstreeks ten gunste van het resultaat verwerkt. In mijn artikel heb ik aangegeven dat op grond van artikel 390 BW 2 eerst een herwaarderingsreserve gevormd dient te worden, die vervolgens als afzonderlijke post ineens kan vrijvallen ten gunste van de winst- en verliesrekening.

Verschil van mening bestaat over de verwerking van negatieve goodwill in geval van onderrentabiliteit. Bij de verwerking die Van der Ploeg voorstelt, wordt de deelneming altijd gewaardeerd op de daarvoor betaalde koopprijs. Zijn argument daarvoor is, dat onderrentabiliteit altijd doorwerkt in de waarde van de activa en/of passiva van de deelneming.

Van der Ploeg is dus met mij van mening dat het negatieve deel van de koopprijs dat kan worden toegerekend aan de onderrentabiliteit geleidelijk aan ten gunste van het resultaat van de deelnemende vennootschap moet worden geboekt. Hij realiseert dat, voor zover ik begrijp, door in de jaren van aankoop, een relatief lagere afschrijving te verwerken bij het bepalen van het resultaat van de deelneming. Mijn voorkeur gaat uit naar een verwerking ten gunste van het resultaat naarmate de onderrentabiliteit wordt gerealiseerd. (Dit hoeft in het geheel niet overeen te komen met afschrijvingstermijnen van materiële vaste activa).

Beide standpunten komen overeen met de referentiemethode en de alternatieve methode van ED 32.

Van der Ploeg stelt, dat ik de argumenten van Burgert, Timmermans en Joosten niet heb besproken, getoetst en afgewezen. Ik dacht toch dat ik twee doorslaggevende argumenten heb aangewend. Voor alle duidelijkheid zal ik ze nog eens weergeven:

- 1 In veel gevallen is de toerekening van negatieve goodwill aan de individuele materiële (al of niet opgenomen) activa een moeilijke en subjectieve aangelegenheid. Toch zal dat moeten gebeuren.

Immers anders is geen resultaatbepaling van de deelneming in de jaren volgend op de koop mogelijk.

- 2 De resultaatbepaling is optimaal als het 'kapitaalwaardeverschil' vrijvalt ten gunste van het resultaat naarmate de onderrentabiliteit wordt gerealiseerd. Dit is in mijn artikel verduidelijkt met een uitgebreid voorbeeld.

Om een zo optimaal mogelijke resultaatbepaling te realiseren zal de deelneming bij de deelnemende vennootschap moeten worden gewaardeerd op de reële waarde van de *individuele identificeerbare* activa en passiva van de deelneming. Hetgeen meer of minder wordt betaald representeert de meerwaarde of minderwaarde van het *samenstel* van activa en passiva van de deelneming. Een gescheiden behandeling van deze meerwaarde of minderwaarde is essentieel voor een zo juist mogelijke resultaatbepaling.

Van der Ploeg stelt nog, dat ik een voorstander zou zijn om negatieve goodwill rechtstreeks in het eigen vermogen te verwerken. Dit acht hij niet consequent met de door mij voorgestane methode van goodwillverwerking (activeren en afschrijven ten laste van de winst- en verliesrekening naarmate de overrentabiliteit wordt gerealiseerd).

Deze inconsequentie vermag ik niet in te zien. In de door mij voorgestane methode verwerk ik de negatieve goodwill eerst in een herwaarderingsreserve, omdat dat volgens artikel 390 BW 2 verplicht is. Vervolgens valt de herwaarderingsreserve bij realisatie van de onderrentabiliteit vrij in een afzonderlijke post ten gunste van de winst- en verliesrekening. Dit in tegenstelling tot de verwerking van goodwill rechtstreeks ten laste van het vermogen. Deze goodwill wordt in het geheel niet via het resultaat geleid, ook niet bij realisatie van de overrentabiliteit.

R.A.H. Smittenberg, registeraccountant, is werkzaam bij de TRN Groep, onder meer als medewerker van het Bureau Be-roepsvraagstukken en is docent Externe Verslaggeving bij het NlvRA